

## Ortodontik Tedavi Konusundaki Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Bazı İlkokul ve Ortaokul Öğretmenleri Arasında Değerlendirilmesi

Evaluation of Knowledge and Awareness Levels on Orthodontic Treatment Among Some Primary and Secondary School Teachers

Saadet ÇINARSOY CİĞERİM<sup>1</sup>, Türkan SEZEN ERHAMZA<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti A.D. Van, TÜRKİYE

<sup>2</sup> Kırıkkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti A.D. Kırıkkale, TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 21.04.2020, Kabul Tarihi: 16.07.2020

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Çiğirim SÇ., Erhamza TS. Ortodontik Tedavi Konusundaki Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Bazı İlkokul ve Ortaokul Öğretmenleri Arasında Değerlendirilmesi Van Sag Bil Derg 2020;13(3):67-79.

### ÖZET

**Amaç:** Türkiye' nin iki farklı ilindeki ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin ortodontik tedavi hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılıp değerlendirilmesidir.

**Materyal ve Metod:** Araştırmaya 22-62 yaş grubu arasında toplam 193 öğretmen dahil edildi. Çalışmaya katılan öğretmenlere ortodontik tedavi hakkında bilgi ve farkındalık düzeyini ölçen, önceden hazırlanmış sorulardan oluşan anket uygulaması yapıldı. Anket, demografik bilgileri içeren sorulardan ve ortodontik tedavi hakkındaki sorular olmak üzere toplam 30 sorudan oluşmaktadır. Anket uygulaması Van ve İzmir illerindeki ilçe merkezlerinde seçilmiş ilk ve ortaokullarda gerçekleştirildi.

**Bulgular:** Araştırmaya İzmir' den katılan öğretmenlerin sayısı 90 (62 kadın, 28 erkek), Van'dan katılan öğretmenlerin sayısı 103'tür (50 kadın, 53 erkek). Toplam 193 öğretmenin 112'si (%58,03) kadın, 81'i (%41,97) ise erkektir. Yaş ve cinsiyete göre ortodontik bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu saptandı. Kadın öğretmenlerin soruların çoğunluğunda erkek öğretmenlerden daha yüksek ortodontik farkındalık sergiledikleri görüldü. İzmir ilindeki öğretmenlerin Van ilindeki öğretmenlere göre ortodontik farkındalıklarının daha fazla olduğu saptandı.

**Sonuç:** Öğretmenlerin ortodontik tedavi hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi, eksikliklerin tespit edilmesi sağlandı. Yaş, cinsiyet ve yaşanan şehrin ortodontik farkındalık üzerinde etkili olduğu sonucuna varıldı.

**Anahtar kelimeler:** Ortodontik tedavi, öğretmen, ortodontik bilgi, ortodontik farkındalık

### ABSTRACT

**Objectives:** Evaluation and comparison of information and awareness level of primary and secondary school teachers from Turkey's two different provinces.

**Materials and methods:** A total of 193 teachers between the ages of 22-62 were included in the study. A questionnaire consisting of previously prepared questions measuring the level of knowledge and awareness about orthodontic treatment was applied to the teachers who participated in the study. The questionnaire consists of 30 questions including demographic information and questions about orthodontic treatment. The survey was conducted in selected primary and secondary schools in district centers in Van and İzmir.

**Results:** The number of teachers participating in the study from İzmir was 90 (62 woman, 28 man) and the number of teachers from Van was 103 (50 woman, 53 man). Of the total 193 teachers, 112 (58.03%) were woman and 81 (41.97%) were man. Significant differences were found between orthodontic knowledge and awareness levels according to age and gender. Female teachers showed higher orthodontic awareness than male teachers in the majority of the questions. It was found that teachers in İzmir had higher orthodontic awareness than teachers in Van.

**Conclusion:** Teachers' awareness about orthodontic treatment was determined and deficiencies were determined. It was concluded that age, sex and the city lived had an effect on orthodontic awareness.

**Key words:** Orthodontic treatment, teacher, orthodontic knowledge, orthodontic awareness

### GİRİŞ

Ağız ve diş sağlığı ile ilgili sorunlar dünyadaki en yaygın sağlık sorunlarının başında gelmektedir. Yaşamı boyunca insanların çoğu bu sağlık sorunlarının en az birinden etkilenmektedir (Zakirulla ve ark., 2009). İnsanlarda diş çürüğü, dişeti hastalığı ve diş florozisi ile birlikte görülen en

yaygın diş problemlerinden biri de maloklüzyonlardır (Zakirulla ve ark., 2009). Ortodonti'de maloklüzyon denilince sadece dişsel bozukluklar değil aynı zamanda çeneler arası iskeletsel uyumsuzluklar da anlaşılmalıdır (Siddegowda ve Rani, 2013). Yüz ve diş görünümü, ergenlik öncesi ve ergenlik dönemlerinde kişinin hayatında önemli bir etkiye sahiptir ve insan

yaşamının tüm aşamalarında büyük bir rol oynamaktadır. Bunun nedeni bireylerin dış görünüşlerine artan farkındalık geliştirmeleridir. Maloklüzyonlu bireylerin spesifik belirti ve semptomları bulunmamakla birlikte çiğneme ve konuşma zorluğu ile estetik şikayetleri olabilmektedir (Adegbite ve ark., 2012). Fonksiyon ve estetiğin iyileştirilmesi amacıyla kişinin ortodontik tedavi konusundaki bilgi ve farkındalığına bağlı olarak ortodontik tedavi talep edilebilmektedir (Zakirulla ve ark., 2009; Muqtadir Quadri ve ark., 2015).

Farkındalık, algılayabilme, hissetme, bilinçli olma durumu ya da yeteneğidir (Wright, 1982). Bilinçlendirme, ağız sağlığını planlamanın temelini oluşturmaktadır. Ağız sağlığı bilgisi ve farkındalığı, sağlıkla ilgili davranış için gerekli bir ön koşuldur (Wright, 1982). Ağız-dış sağlığı bilgisinin düzeyi, olumlu dış sağlığı tutumu ve dış sağlığı davranışı birbiriyle bağlantılıdır ve geçmişte yapılan çalışmalarla gösterildiği gibi eğitim ve gelir düzeyi ile ilişkilidir (Barrieshi-Nusair ve ark., 2006). Dış görünümüne ve estetiğe yönelik tutum ve algılar popülasyonlar ve bireyler arasında farklılık göstermektedir (Nobile ve ark., 2007). Dış hekimliğinin bütün dallarında olduğu gibi ortodonti ile ilgili maloklüzyon ve tedavi ihtiyaçları hakkındaki bilgilere artık tüm dünyadan insanlar rahatça ulaşabilmektedir (Nobile ve ark., 2007). Günümüzde yapılan çeşitli sosyal programlar, okul programları, televizyon ve internet öğretmenlerin bilgi edinebilmeleri için imkan sağlamaktadır. Bu şekilde bireyler ağız sağlığı, ortodontik problemler ve çene uyumsuzluğu, maloklüzyonun sonuçları ve tedavisi ile ilgili bilgileri öğrenebilmektedirler (Dacosta, 1999).

Ortodontik tedavi ihtiyacı olan bireylerin çoğu çocuk veya ergen olduğundan, öğretmenlerin bu konuda yardımcı olmaları ve ortodontik sorunlardan haberdar olmaları gerektiğine inanılmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin ortodontik tedavi hakkında doğru bilgiye sahip olmaları beklenmektedir (Anitha ve ark., 2010; Ali Rafighi ve ark., 2012). Okul öğretmenlerinin ortodontik tedavi konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi önemli bir konudur ve gereklidir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin ağız ve dış sağlığı bilinci, okullarda dış hekimleri tarafından yapılan koruyucu ağız ve dış sağlığı eğitimleri ile oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunun

yanında öğretmenlere ortodontik tedavi bilincinin de oluşturulması gerekmektedir (Anitha ve ark., 2010; Ali Rafighi ve ark., 2012; Ogunjumi ve ark., 2014).

Erken dönemde yapılan (koruyucu ve durdurucu) ortodontik tedavi, daha fazla maloklüzyon oluşmasının önlenmesine yardımcı olabileceğinden çocuklara ortodontik tedavi hakkında bilgi verilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır (Anitha ve ark., 2010). Bu sebeple de çocuklarla sürekli iletişim halinde olan öğretmenlerin ortodontik bilgi ve farkındalıkları önemlilik arz etmektedir. Dünya genelinde, çocuklarda ve yetişkinlerde bir diş hekimliği uzmanlık dalı olan ortodonti bilincinde artış olduğu bildirilmiştir (Anitha ve ark., 2010). Okul öğretmenlerinin ortodontik tedavi bilgi ve bilinci hakkında çok fazla veri bulunmamaktadır. Okul öğretmenlerinde ortodontik tedavi farkındalığını değerlendirmek için yapılmış az sayıda çalışma bulunmaktadır. Literatürde ortodontik bilgi ve farkındalığın farklı toplumdaki okul öğretmenlerinde değerlendirildiği araştırmalar yer almasına karşın Türk toplumunda değerlendirildiği herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır (Ogunjumi ve ark., 2014). Bu bağlamda, mevcut araştırmanın amacı, Türkiye'nin doğu ve batı iki farklı ilindeki ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin ortodontik tedavi hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının değerlendirilmesidir.

## MATERYAL VE METOT

Bu çalışma 2018-2019 yılları arasında Van ve İzmir'deki ilçe merkezlerinde rastgele seçilmiş okullarda gerçekleştirildi. Çalışmaya basit rastgele örnekleme yöntemi ile 22-62 yaş aralığında toplam 193 öğretmen dahil edildi. Öğretmenler, yapılacak çalışmada kullanılacak anket, çalışmanın süresi ve amacı konusunda detaylı olarak bilgilendirildi. Gönüllü olanlar Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylanan "Bilgilendirilmiş Olur Formu" nu imzaladıktan sonra araştırmaya dâhil edildi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alındı (Karar no: 03/3-03.08.2018). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'ndan, İl Millî Eğitim Müdürlüklerinden ve Okul Müdürlüklerinden izin alınarak ilk ve ortaokullarda anket uygulaması yapıldı. Çalışma Helsinki Deklarasyonu Prensiplerine uygun olarak yürütüldü. Kapsamlı bir literatür taramasının

ardından, bu çalışmanın amacına uygun olarak kullanılabilir hazır veri toplama aracının mevcut olmadığı görüldüğü için 2 ortodontist ve anket sorularının oluşturulması konusunda deneyimli bir epidemiyolog tarafından 30 soruluk yeni bir anket tasarlandı. Anketi cevaplamak için gönüllü olan öğretmenler çalışmaya dahil edildi. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplar; Evet-Hayır olarak kaydedildi. Bazı sorularda çeşitli seçenekler mevcuttu.

### İstatistiksel Analiz

Anketler öğretmenler tarafından doldurulduktan sonra istatistiksel analizler için NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007 (Kaysville, Utah, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde, minimum, maksimum) kullanıldı. Nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile sınıandı. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Pearson Ki-Kare testi ve Fisher's Exact testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık  $p < 0,05$  olarak kabul edildi. Elde edilen sonuçlar %95' lik güven aralığında değerlendirildi.

### BULGULAR

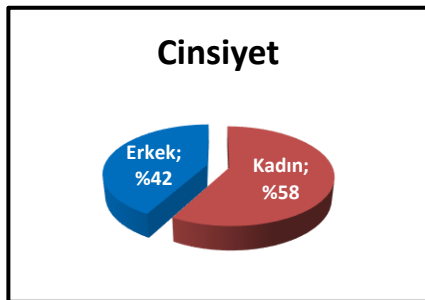
Araştırmaya İzmir'den katılan öğretmenlerin sayısı 90 (62 kadın, 28 erkek), Van'dan katılan öğretmenlerin sayısı 103'tür (50 kadın, 53 erkek). Toplam 193 öğretmenin 112'si (%58) kadın, 81'i (%42) ise erkektir (Şekil 1). İzmir'den katılan öğretmenlerin yaş aralığı 23-60'tır. Kadın öğretmenlerin yaş ortalaması 38,24 iken erkek öğretmenlerin yaş ortalaması 40,5'tir. İzmir'den katılan tüm öğretmenlerin yaş ortalaması ise 38,94'tür. Van'dan katılan öğretmenlerin yaş aralığı 22-62'dir. Kadın öğretmenlerin yaş ortalaması 29,5 iken erkek öğretmenlerin yaş ortalaması 24,81'dir. Van'dan katılan tüm öğretmenlerin yaş ortalaması ise 32,23'tür. Çalışmaya katılan bütün öğretmenlerin yaş ortalaması 35,36'dır ve %57'si ( $n=110$ ) 35 yaş altında, %43'ü ( $n=83$ ) 35 yaş ve üzerindedir (Şekil 2), (Tablo 1 ve 2). Ankette yer alan sorular yaş, cinsiyet ve yaşanan şehre göre tek tek değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin %46,6'sı ( $n=90$ ) İzmir'de, %53,4'ü ( $n=103$ ) Van'da yaşamaktadır (Şekil 3). Ortodontik farkındalık durumlarını saptamak için öğretmenlere 30 soru sorulmuştur. Öğretmenlerin ortodonti ile ilgili sorulara vermiş oldukları cevapların ayrıntılı dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

**Tablo 1:** Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımları

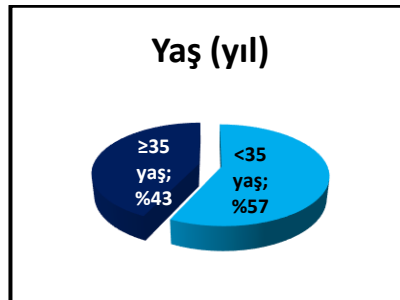
		n (%)
Yaş (yıl)	Min-Mak (Medyan)	22-62 (33)
	Ort±Ss	35,36±9,05
	<35 yaş	110 (57,0)
	≥35 yaş	83 (43,0)
Cinsiyet	Kadın	112 (58)
	Erkek	81 (42)
Yaşadığı şehir	İzmir	90 (46,6)
	Van	103 (53,4)

**Tablo 2:** Öğretmenlerin Yaşadığı Şehre göre Tanımlayıcı Özelliklerin Değerlendirmesi

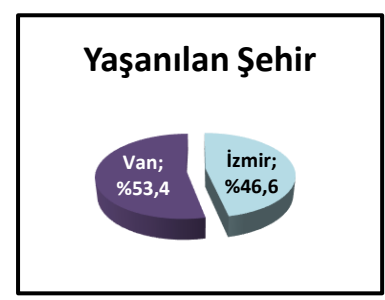
Yaş (yıl)	Min-Mak (Medyan)	Yaşadığı şehir	
		İzmir (n=90)	Van (n=103)
	Ort±Ss	23-60 (41,5)	22-62 (42)
		38,94	32,23
Cinsiyet	Kadın	62	50
	Erkek	28	53



Şekil 1: Cinsiyet dağılımı



Şekil 2: Yaş dağılımı



Şekil 3: Yaşanılan şehir dağılımı

**Tablo 3: Öğretmenlerin Ortodonti ile İlgili Sorulara Vermiş Oldukları Cevapların Dağılımları**

	Evettir; n (%)	Hayır; n (%)
1-"Ortodonti" kelimesini daha önce duydunuz mu?	173 (89,6)	20 (10,4)
2-"Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz? (n=173)		
a-Televizyondan	25 (14,5)	148 (85,5)
b-İnternette	30 (17,3)	143 (82,7)
c-Ailemden	16 (9,2)	157 (90,8)
d-Arkadaşımdan	18 (10,4)	155 (89,6)
e-Dış doktorundan	84 (48,6)	89 (51,4)
3-Ortodontik tedavi nedir biliyor musunuz?	154 (79,8)	39 (20,2)
4-Ortodontik tedavi hangi sebepten dolayı yapılır?		
a-Dişlerin güzel görünmesi için	25 (13,0)	168 (87,0)
b-Dişlerin sağlıklı olması için	31 (16,1)	162 (83,9)
c-Yamuk dişlerin düzeltilmesi için	131 (67,9)	62 (32,1)
d-Çürük dişleri tedavi etmek için	3 (1,5)	190 (98,5)
e-Dişleri temizlemek için	1 (0,5)	192 (99,5)
f-Dişleri çekmek için	2 (1,0)	191 (99,0)
5-Hiç ortodontiste gittiniz mi?	30 (15,5)	163 (84,5)
6-Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>dişlerinizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	99 (51,3)	94 (48,7)
7-Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>çenenizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	17 (8,8)	176 (91,2)
8-Dişlerinize ortodontik tedavi yapılmasını ister misiniz?	54 (28)	139 (72)
9-Sizce ortodontik tedaviye ihtiyacınız var mı?	65 (33,7)	128 (66,3)
10-Evet ise; Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz? (n=65)		
a-Dişlerimin arasında boşluk var	9 (13,8)	56 (86,2)
b-Dişlerimde çapraşıklık var	34 (52,3)	31 (47,7)
c-Çekilmiş dişlerim var	8 (12,3)	57 (87,7)
d-Estetik olarak memnun değilim	14 (21,5)	51 (78,5)
11-Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu?	20 (10,4)	173 (89,6)
12-Evet ise; Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi? (n=20)		
a-Kendim	14 (70,0)	6 (30,0)
b-Arkadaşım	0 (0)	20 (100)
c-Ailem	3 (15,0)	17 (85,0)
d-Dış doktorum	3 (15,0)	17 (85,0)
13-Ortodontik tedavi yaptıran bir arkadaşınız ya da tanıdığınız var mı?	142 (73,6)	51 (26,4)
14-Çevrenizde dişlerinde eğrilik, yamukluk veya bozukluk olan insanları hiç fark ettiniz mi?	183 (94,8)	10 (5,2)
15-Bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzeltebileceğini düşünüyor musunuz?	183 (94,8)	10 (5,2)
16-Dişlerinizin daha güzel bir yüz görünümü için uygun şekilde sıralanmış olması gerektiğini düşünüyor musunuz?	181 (93,8)	12 (6,2)
17-Ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi gerektiğini biliyor musunuz?	132 (68,4)	61 (31,6)
18-Ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini biliyor musunuz?	47 (24,4)	146 (75,6)
19-Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz?	101 (52,3)	92 (47,7)
20-Hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini biliyor musunuz?	68 (35,2)	125 (64,8)
21-Tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasında etkisi var mıdır?	172 (89,1)	21 (10,9)
22-Erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmenin yüz görünümünü iyileştireceğini düşünüyor musunuz?	175 (90,7)	18 (9,3)
23-Ortodontik tedavinin diğer diş tedavilerinden daha uzun sürdüğünü biliyor musunuz?	155 (80,3)	38 (19,7)
24-Ortodontik tedavinin maliyetini biliyor musunuz?	74 (38,3)	119 (61,7)
25-Diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz?	28 (14,5)	165 (85,5)
26-Ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini biliyor musunuz?	58 (30,1)	135 (69,9)
27-Dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip <u>yamuk dişlerin</u> düzeltebileceğini düşünüyor musunuz?	178 (92,2)	15 (7,8)
28-Dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları biliyor musunuz?	76 (39,4)	117 (60,6)
29-Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini biliyor musunuz?	123 (63,7)	70 (36,3)
30-Dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini biliyor musunuz?	88 (45,6)	105 (54,4)

### Yaşa göre verilerin incelenmesi

Ankette yer alan bazı sorulara verilen cevaplarda yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 4). Yaşa göre ortodonti kelimesini duyma oranları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ). Ortodonti kelimesini duyan öğretmenlere nereden/kimden duyduğu sorulduğunda; yaşı 35 ve üzerinde olan öğretmenlerin diş doktorundan duyma oranı, yaşı 35'ten küçük olan öğretmenlerden yüksek bulunmuş ( $p=0,008$ ;  $p<0,01$ ). Televizyon, internet, aile ve arkadaşan ortodonti kelimesini duyma oranları yaşa göre farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Yaşa göre ortodontik tedavinin ne olduğunu bilme, hangi sebepten dolayı yapıldığını bilme ve ortodontiste gitme durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ).

Yaşa göre dişleri fırçalarken veya aynaya bakarken dişlerde eğrilik fark etme oranları arasında anlamlı farklılık saptanmazken ( $p=0,056$ ;  $p>0,05$ ); yaşı 35'ten küçük olan öğretmenlerde dişlerde eğrilik fark etme oranının yaşı 35 ve üzeri olanlardan yüksek olması dikkat çekicidir. Yaşa göre dişleri fırçalarken veya aynaya bakarken çenede eğrilik fark etme oranları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ). Yaşa göre ortodontik tedavi olmayı isteme durumu, ortodontik tedaviye ihtiyaç duyma durumu ve ihtiyaç duyuluyorsa sebepleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Ortodontik tedavi olma ve tedavi olunduyorsa dişlerdeki problemi fark eden kişiler bakımından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ). Yaşa göre ortodontik tedavi yaptıran yakını olan ve dişleri problemlili yakını olan öğretmen oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ). Öğretmenlerin bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzelterebileceğini düşünme durumu yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Yaşa göre dişlerin daha güzel bir yüz görünümü için uygun şekilde sıralanmış olması gerektiğini düşünme durumu

istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi gerektiğini bilme, ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini bilme, ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini bilme ve hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini bilme durumları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Yaşa göre tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasındaki etkisini bilme oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ). Yaşa göre erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmeyen yüz görünümünü iyileştireceğini düşünme oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmazken ( $p=0,061$ ;  $p>0,05$ ); 35 yaş ve üzeri öğretmen grubundaki oranının 35 yaş altında olan gruptan yüksek olması dikkat çekicidir. Yaşa göre ortodontik tedavinin diğer diş tedavilerinden daha uzun sürdüğünü bilme, ortodontik tedavinin maliyetini bilme, diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini bilme ve ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini bilme durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Yaşa göre dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip yamuk dişlerin düzelterebileceğini düşünme durumu ve dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları bilme durumu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ( $p>0,05$ ). Yaşı 35 altında olan öğretmenlerde dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini bilme oranı, yaşı 35 ve üzeri olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ( $p=0,007$ ;  $p<0,01$ ). Yaşa göre dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini bilme oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ( $p>0,05$ ).

**Tablo 4:** Yaşa göre Ortodonti ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirmesi

	Yaş (yıl); n (%)		p
	<35 yaş (n=110)	≥35 yaş (n=83)	
1-“Ortodonti” kelimesini daha önce duydunuz mu?	98 (89,1)	75 (90,4)	0,774
2-“Ortodonti” kelimesini nereden veya kimden duydunuz? (n=173)			
a-Televizyondan	16 (16,3)	9 (12,0)	0,423
b-İnternette	21 (21,4)	9 (12,0)	0,105
c-Ailemden	9 (9,2)	7 (9,3)	0,973
d-Arkadaşımdan	13 (13,3)	5 (6,7)	0,159
e-Diş doktorundan	39 (39,8)	45 (60,0)	0,008**
3-Ortodontik tedavi nedir biliyor musunuz?	87 (79,1)	67 (80,7)	0,780
4-Ortodontik tedavi hangi sebepten dolayı yapılır?			
a-Dişlerin güzel görünmesi için	12 (10,9)	13 (15,7)	0,330
b-Dişlerin sağlıklı olması için	20 (18,2)	11 (13,3)	0,356
c-Yamuk dişlerin düzeltilmesi için	74 (67,3)	57 (68,7)	0,836
d-Çürük dişleri tedavi etmek için	1 (0,9)	2 (2,4)	<sup>b</sup> 0,578
e-Dişleri temizlemek için	1 (0,9)	0 (0)	<sup>b</sup> 1,000
f-Dişleri çekmek için	2 (1,8)	0 (0)	<sup>b</sup> 0,507
5-Hiç ortodontiste gittiniz mi?	15 (13,6)	15 (18,1)	0,400
6-Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>dişlerinizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	63 (57,3)	36 (43,4)	0,056
7-Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>çenenizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	9 (8,2)	8 (9,6)	0,724
8-Dişlerinize ortodontik tedavi yapılmasını ister misiniz?	33 (30,0)	21 (25,3)	0,472
9-Sizce ortodontik tedaviye ihtiyacınız var mı?	36 (32,7)	29 (34,9)	0,747
10-Evet ise; Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz? (n=65)			
a-Dişlerimin arasında boşluk var	5 (13,9)	4 (13,8)	<sup>b</sup> 1,000
b-Dişlerimde çapraşıklık var	21 (58,3)	13 (44,8)	0,279
c-Çekilmiş dişlerim var	2 (5,6)	6 (20,7)	<sup>b</sup> 0,125
d-Estetik olarak memnun değilim	8 (22,2)	6 (20,7)	1,000
11-Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu?	9 (8,2)	11 (13,3)	0,252
12-Evet ise; Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi? (n=20)			
a-Kendim	5 (55,6)	9 (81,8)	<sup>b</sup> 0,336
c-Ailem	2 (22,2)	1 (9,1)	<sup>b</sup> 0,566
d-Diş doktorum	2 (22,2)	1 (9,1)	<sup>b</sup> 0,566
13-Ortodontik tedavi yaptıran bir arkadaşınız ya da tanıdığınız var mı?	79 (71,8)	63 (75,9)	0,524
14-Çevrenizde dişlerinde eğrilik, yamukluk veya bozukluk olan insanları hiç fark ettiniz mi?	105 (95,5)	78 (94)	<sup>b</sup> 0,748
15-Bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzelterebileceğini düşünüyor musunuz?	103 (93,6)	80 (96,4)	<sup>b</sup> 0,520
16-Dişlerinizin daha güzel bir yüz görüntüsü için uygun şekilde sıralanmış olması gerektiğini düşünüyor musunuz?	102 (92,7)	79 (95,2)	0,485
17-Ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi gerektiğini biliyor musunuz?	77 (70)	55 (66,3)	0,581
18-Ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini biliyor musunuz?	25 (22,7)	22 (26,5)	0,545
19-Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz?	56 (50,9)	45 (54,2)	0,649
20-Hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini biliyor musunuz?	33 (30,0)	35 (42,2)	0,080
21-Tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasında etkisi var mıdır?	96 (87,3)	76 (91,6)	0,343
22-Erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmeyen yüz görünümünü iyileştireceğini düşünüyor musunuz?	96 (87,3)	79 (95,2)	0,061
23-Ortodontik tedavinin diğer diş tedavilerinden daha uzun sürdüğünü biliyor musunuz?	89 (80,9)	66 (79,5)	0,810
24-Ortodontik tedavinin maliyetini biliyor musunuz?	39 (35,5)	35 (42,2)	0,342
25-Diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz?	17 (15,5)	11 (13,3)	0,667
26-Ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini biliyor musunuz?	34 (30,9)	24 (28,9)	0,765
27-Dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip <u>yamuk dişlerin</u> düzelterebileceğini düşünüyor musunuz?	103 (93,6)	75 (90,4)	0,400
28-Dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları biliyor musunuz?	47 (42,7)	29 (34,9)	0,273
29-Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini biliyor musunuz?	79 (71,8)	44 (53,0)	0,007**
30-Dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini biliyor musunuz?	56 (50,9)	32 (38,6)	0,088

aPearson Chi-Square Test

bFisher's Exact Test \*\*p<0,01

### Cinsiyete göre verilerin incelenmesi

Ankette yer alan 18 soruya verilen cevaplarda cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 5). Kadın öğretmenler bu soruların tamamında ortodontik farkındalık açısından erkek öğretmenlerden daha yüksek farkındalık göstermişlerdir. Bu sorular şu şekildedir; "Ortodonti" kelimesini daha önce duydunuz mu? "Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz? Ortodontik tedavi nedir biliyor musunuz? Hiç ortodontiste gittiniz mi? Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken dişlerinizde eğrilik veya yamukluk fark ettiniz mi? Dişlerinize ortodontik tedavi yapılmasını ister misiniz? Evet ise; Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz? Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu? Ortodontik tedavi yaptıran bir arkadaşınız ya da tanıdığınız var mı? Ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini biliyor musunuz? Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz? Tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasında etkisi var mıdır? Ortodontik tedavinin maliyetini biliyor musunuz? Ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini biliyor musunuz? Dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip yamuk dişlerin düzeltilebileceğini düşünüyor musunuz? Dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları biliyor musunuz? Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini biliyor musunuz? Dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini biliyor musunuz? Evet ve Hayır ile cevaplanan sorular dışında bazı sorularda çeşitli seçenekler mevcuttu. "Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz? Sorusunda "Diş hekimi" cevabı hem kadın hem de erkek öğretmenler arasında en çok işaretlenen seçenek olmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz? Sorusunda "Dişlerimde çapraşıklık var" cevabı hem kadın hem de erkek

öğretmenler arasında en çok işaretlenen seçenek olmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

### Şehirlere göre verilerin incelenmesi

Ankette yer alan 11 soruya verilen cevaplarda şehirlere göre anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 6). İzmir ilindeki öğretmenler bu soruların tamamında ortodontik farkındalık açısından Van ilindeki öğretmenlerden daha yüksek farkındalık göstermişlerdir. "Ortodonti" kelimesini daha önce duydunuz mu?" "Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz? Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu? Evet ise; Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi? Bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzeltebileceğini düşünüyor musunuz? Ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini biliyor musunuz? Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz? Hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini biliyor musunuz? Erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmeyen yüz görünümünü iyileştireceğini düşünüyor musunuz? Diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz? Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini biliyor musunuz? ? Evet ve Hayır ile cevaplanan sorular dışında bazı sorularda çeşitli seçenekler mevcuttu. "Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz? sorusunda "Diş hekimi" cevabı hem Van hem de İzmir' de en çok işaretlenen seçenek olmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi? Sorusunda "Kendim" cevabı en çok işaretlenen seçenek olmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Sadece "Diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz?" sorusunda Van ilindeki farkındalık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu soruda Van ilindeki farkındalık daha yüksek bulunmuştur.

**Tablo 5:** Cinsiyete göre Ortodonti ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirmesi

		K		Erkek		*
		N	%	N	%	
1-Ortodonti" kelimesini daha önce duydunuz mu?	E	106	94,6%	67	82,7%	,007
	H	6	5,4%	14	17,3%	
2- Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz?		6	5,4%	14	17,3%	,043
	a-televizyon	A	16	14,3%	9	11,1%
b-internet	B	15	13,4%	15	18,5%	
c- aile	C	13	11,6%	3	3,7%	
d- arkadaş	D	11	9,8%	7	8,6%	
e- dış hekimi	E	51	45,5%	33	40,7%	
3- Ortodontik tedavi nedir biliyor musunuz?	E	96	85,7%	58	71,6%	,016
	H	16	14,3%	23	28,4%	
4- Ortodontik tedavi hangi sebepten dolayı yapılır?						
	a-Dişlerin güzel görünmesi için	A	13	11,6%	12	14,8%
b-Dişlerin sağlıklı olması için	B	16	14,3%	15	18,5%	
c-Yamuk dişlerin düzeltilmesi için	C	83	74,1%	54	66,7%	
5- Hiç ortodontiste gittiniz mi?	E	23	20,5%	7	8,6%	,024
	H	89	79,5%	74	91,4%	
6- Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>dişlerinizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	E	66	58,9%	33	40,7%	,013
	H	46	41,1%	48	59,3%	
7- Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken <u>çenenizde eğrilik veya yamukluk</u> fark ettiniz mi?	E	11	9,8%	6	7,4%	,559
	H	101	90,2%	75	92,6%	
8- Dişlerinize ortodontik tedavi yapılmasını ister misiniz?	E	38	33,9%	16	19,8%	,030
	H	74	66,1%	65	80,2%	
9- Sizde ortodontik tedaviye ihtiyacınız var mı?	E	41	36,6%	24	29,6%	
	H	71	63,4%	57	70,4%	
10- Evet ise; Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz?		71	63,4%	57	70,4%	,026
	a-Dişlerimin arasında boşluk var	A	7	6,3%	2	2,5%
b-Dişlerimde çapraşıklık var	B	24	21,4%	10	12,3%	
c-Çekilmiş dişlerim var	C	1	0,9%	7	8,6%	
d-Estetik olarak memnun değilim	D	9	8,0%	5	6,2%	
11- Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu?	E	17	15,2%	3	3,7%	,010
	H	95	84,8%	78	96,3%	
12- Evet ise; Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi?		95	84,8%	78	96,3%	,061
	a-Kendisi	A	12	10,7%	2	2,5%
c- Aile	C	3	2,7%	0	0,0%	
d- Diş hekimi	D	2	1,8%	1	1,2%	
13- Ortodontik tedavi yaptıran bir arkadaşınız ya da tanıdığınız var mı?	E	89	79,5%	53	65,4%	,029
	H	23	20,5%	28	34,6%	
14- Çevrenizde dişlerinde eğrilik, yamukluk veya bozukluk olan insanları hiç fark ettiniz mi?	E	109	97,3%	74	91,4%	,065
	H	3	2,7%	7	8,6%	
15- Bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzeltebileceğini düşünüyor musunuz?	E	109	97,3%	74	91,4%	,065
	H	3	2,7%	7	8,6%	
16- Dişlerinizin daha güzel bir yüz görünümü için uygun şekilde sıralanmış olması gerektiğini düşünüyor musunuz?	E	107	95,5%	74	91,4%	,236
	H	5	4,5%	7	8,6%	
17- Ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi gerektiğini biliyor musunuz?	E	82	73,2%	50	61,7%	,090
	H	30	26,8%	31	38,3%	
18- Ortodontik tel ve braketerlerin çeşitlerini biliyor musunuz?	E	34	30,4%	13	16,0%	,022
	H	78	69,6%	68	84,0%	
19- Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz?	E	68	60,7%	33	40,7%	,006
	H	44	39,3%	48	59,3%	
20- Hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini biliyor musunuz?	E	42	37,5%	26	32,1%	,438
	H	70	62,5%	55	67,9%	
21- Tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasında etkisi var mıdır?	E	104	92,9%	68	84,0%	,050
	H	8	7,1%	13	16,0%	
22- Erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmenin yüz görünümünü iyileştireceğini düşünüyor musunuz?	E	105	93,8%	70	86,4%	,084
	H	7	6,3%	11	13,6%	
23- Ortodontik tedavinin diğer diş tedavilerinden daha uzun sürdüğünü biliyor musunuz?	E	90	80,4%	65	80,2%	,985
	H	22	19,6%	16	19,8%	
24- Ortodontik tedavinin maliyetini biliyor musunuz?	E	51	45,5%	23	28,4%	,016
	H	61	54,5%	58	71,6%	
25- Diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz?	E	18	16,1%	10	12,3%	,468
	H	94	83,9%	71	87,7%	
26- Ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini biliyor musunuz?	E	41	36,6%	17	21,0%	,020
	H	71	63,4%	64	79,0%	
27- Dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip <u>yamuk dişlerin</u> düzeltilebileceğini düşünüyor musunuz?	E	108	96,4%	70	86,4%	,010
	H	4	3,6%	11	13,6%	
28- Dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları biliyor musunuz?	E	54	48,2%	22	27,2%	,003
	H	58	51,8%	59	72,8%	
29- Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketerlerin kopabileceğini biliyor musunuz?	E	83	74,1%	40	49,4%	,001
	H	29	25,9%	41	50,6%	
30- Dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini biliyor musunuz?	E	59	52,7%	29	35,8%	,020
	H	53	47,3%	52	64,2%	



**Tablo 6:** Şehirlere göre Ortodonti ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirmesi

	Van		Şehir İzmir		*p
	E	%	E	%	
1-Ortodonti" kelimesini daha önce duydunuz mu?	86	83,5%	87	96,7%	,003
	H 17	16,5%	3	3,3%	
2- Ortodonti" kelimesini nereden veya kimden duydunuz?	17	16,5%	3	3,3%	,012
a-televizyon	A 9	8,7%	16	17,8%	
b-internet	B 20	19,4%	10	11,1%	
c- aile	C 7	6,8%	9	10,0%	
d- arkadaş	D 9	8,7%	9	10,0%	
e- dış hekimi	E 41	39,8%	43	47,8%	
3- Ortodontik tedavi nedir biliyor musunuz?	E 80	77,7%	74	82,2%	,432
	H 23	22,3%	16	17,8%	
4- Ortodontik tedavi hangi sebepten dolayı yapılır?	A 15	14,6%	10	11,1%	,772
a-Dişlerin güzel görünmesi için	B 16	15,5%	15	16,7%	
b-Dişlerin sağlıklı olması için	C 72	69,9%	65	72,2%	
c-Yamuk dişlerin düzeltilmesi için	E 12	11,7%	18	20,0%	,110
5- Hiç ortodontiste gittiniz mi?	H 91	88,3%	72	80,0%	
6- Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken dişlerinizde eğrilik veya yamukluk fark ettiniz mi?	E 58	56,3%	41	45,6%	,136
	H 45	43,7%	49	54,4%	
7- Dişlerinizi fırçalarken veya aynaya bakarken çenenizde eğrilik veya yamukluk fark ettiniz mi?	E 7	6,8%	10	11,1%	,291
	H 96	93,2%	80	88,9%	
8- Dişlerinize ortodontik tedavi yapılmasını ister misiniz?	E 33	32,0%	21	23,3%	,179
	H 70	68,0%	69	76,7%	
9- Sizde ortodontik tedaviye ihtiyacınız var mı?	E 37	35,9%	28	31,1%	,480
	H 66	64,1%	62	68,9%	
10- Evet ise; Ortodontik tedaviye ihtiyacınız olduğunu ne sebepten dolayı düşünüyorsunuz?	66	64,1%	62	68,9%	,090
a-Dişlerimin arasında boşluk var	A 6	5,8%	3	3,3%	
b-Dişlerimde çapraşıklık var	B 16	15,5%	18	20,0%	
c-Çekilmiş dişlerim var	C 3	2,9%	5	5,6%	
d-Estetik olarak memnun değilim	D 12	11,7%	2	2,2%	
11- Ortodontik tedavi oldunuz mu veya tedaviniz devam ediyor mu?	E 5	4,9%	15	16,7%	,007
	H 98	95,1%	75	83,3%	
12- Evet ise; Dişlerinizin bozuk olduğunu kendiniz mi fark ettiniz yoksa çevrenizdeki insanlar mı söyledi?	98	95,1%	75	83,3%	,017
a-Kendisi	A 3	2,9%	11	12,2%	
c- Aile	C 0	0,0%	3	3,3%	
d- Dış hekimi	D 2	1,9%	1	1,1%	
13- Ortodontik tedavi yaptıran bir arkadaşınıza ya da tanıdığınıza var mı?	E 70	68,0%	72	80,0%	,058
	H 33	32,0%	18	20,0%	
14- Çevrenizde dişlerinde eğrilik, yamukluk veya bozukluk olan insanları hiç fark ettiniz mi?	E 97	94,2%	86	95,6%	,666
	H 6	5,8%	4	4,4%	
15- Bir ortodontistin yamuk, eğri ve çapraşık dişleri düzgün bir şekilde düzeltebileceğini düşünüyor musunuz?	E 94	91,3%	89	98,9%	,017
	H 9	8,7%	1	1,1%	
16- Dişlerinizin daha güzel bir yüz görünümü için uygun şekilde sıralanmış olması gerektiğini düşünüyor musunuz?	E 94	91,3%	87	96,7%	,121
	H 9	8,7%	3	3,3%	
17- Ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi gerektiğini biliyor musunuz?	E 68	66,0%	64	71,1%	,448
	H 35	34,0%	26	28,9%	
18- Ortodontik tel ve braketlerin çeşitlerini biliyor musunuz?	E 18	17,5%	29	32,2%	,017
	H 85	82,5%	61	67,8%	
19- Ortodontik tedavinin ileri yaşlarda (35-40) da yapılabileceğini biliyor musunuz?	E 42	40,8%	59	65,6%	,001
	H 61	59,2%	31	34,4%	
20- Hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiğini biliyor musunuz?	E 27	26,2%	41	45,6%	,005
	H 76	73,8%	49	54,4%	
21- Tırnak yeme, parmak emme, kalem ısırma gibi bazı kötü alışkanlıkların dişlerin bozulmasında etkisi var mıdır?	E 89	86,4%	83	92,2%	,196
	H 14	13,6%	7	7,8%	
22- Erken yaşlarda uygun ortodontik tedavi görmeyen yüz görünümünü iyileştireceğini düşünüyor musunuz?	E 88	85,4%	87	96,7%	,007
	H 15	14,6%	3	3,3%	
23- Ortodontik tedavinin diğer diş tedavilerinden daha uzun sürdüğünü biliyor musunuz?	E 80	77,7%	75	83,3%	,324
	H 23	22,3%	15	16,7%	
24- Ortodontik tedavinin maliyetini biliyor musunuz?	E 36	35,0%	38	42,2%	,300
	H 67	65,0%	52	57,8%	
25- Diş hekimliği fakültelerinde yetişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceğini biliyor musunuz?	E 21	20,4%	7	7,8%	,013
	H 82	79,6%	83	92,2%	
26- Ortodontik tedavinin ne kadar sürede bittiğini biliyor musunuz?	E 28	27,2%	30	33,3%	,353
	H 75	72,8%	60	66,7%	
27- Dişlere tel takılınca, dişlerin kemik içinde hareket ettirilip yamuk dişlerin düzeltebileceğini düşünüyor musunuz?	E 93	90,3%	85	94,4%	,282
	H 10	9,7%	5	5,6%	
28- Dişlere tel takıldıktan sonra yenilmemesi ve içilmemesi gereken gıdaları biliyor musunuz?	E 35	34,0%	41	45,6%	,101
	H 68	66,0%	49	54,4%	
29- Dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini biliyor musunuz?	E 58	56,3%	65	72,2%	,022
	H 45	43,7%	25	27,8%	
30- Dişlere tel takıldıktan sonra normal diş fırçasına ek olarak arayüz fırçası kullanılması gerektiğini biliyor musunuz?	E 43	41,7%	45	50,0%	,251
	H 60	58,3%	45	50,0%	

## TARTIŞMA

Okul öğretmenlerinin ortodontik tedavi konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi önemli bir konudur ve gereklidir. Öğretmenlere ortodontik tedavi bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Literatürde ortodontik bilgi ve farkındalığın farklı toplumlardaki okul öğretmenlerinde değerlendirildiği araştırmalar (Ali Rafighi ve ark., 2012; Ogunjumi ve ark., 2014; Mhatre ve ark., 2019) yer almasına karşın Türk toplumunda değerlendirildiği herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, mevcut araştırmanın amacı, Türkiye'nin doğu ve batı iki farklı ilindeki ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin ortodontik tedavi hakkındaki farkındalıklarının değerlendirilmesidir.

Yüz görünümü, kişinin özgüveninin gelişiminde en önemli fiziksel özelliklerden biridir; bu nedenle, kendi görünümünden memnun olan bireylerin diğerleriyle kıyaslandığında daha fazla özgüvene sahip oldukları görülmektedir (Annemieke ve ark., 2003). Ortodontik tedavi için en önemli motivasyon, dentofasiyal estetiğin iyileştirilmesidir (Shaw, 1981; Salonen ve ark., 1992). Son yıllarda gelişmiş ülkelerin çoğunda ortodontik tedavi gören birey sayısında bir artış görülmüştür (Shaw ve O'Brien 1991; Kerosuo ve ark., 2002). Ortodontik tedaviye yönelik talep yalnızca maloklüzyon prevalansından ve şiddetinden değil aynı zamanda cinsiyet, sosyoekonomik ve sosyokültürel statüden de etkilenmektedir. Ortodontik tedaviye ulaşılabilirliğin yanında ekonomik faktörlerinde önemli olduğu belirtilmektedir (Proffit ve ark., 1998; Kerosuo ve ark., 2002). Ayrıca yapılan çalışmalarda ortodontik tedavi yapılma sıklığının kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu da bildirilmiştir (Kerosuo ve ark., 2000). Bu çalışmada da kadın öğretmenlerin soruların çoğunluğunda erkek öğretmenlerden daha yüksek ortodontik farkındalık sergiledikleri görüldü.

Yapılan çalışmalarda ortodontik tedavi için en güçlü motivasyon kaynağının ebeveynler olduğu gösterilmiştir (Haynes, 1991; Pratelli ve ark., 1998). Okul öğretmenleri, çocuk ve ergenlerle yakın bir ilişki kurabilen ve öğrencilere aileleri kadar yakın bir grubu temsil etmeleri sebebiyle öğrencilerin büyük ölçüde etkilendikleri kişilerdir (Haynes, 1991; Pratelli ve ark., 1998). Ehizele ve ark. (2011), ilkököl

öğretmenlerinin ağız-diş sağlığı bilgi düzeylerini değerlendirdikleri çalışmalarında ilkököl öğretmenlerinin ağız-diş sağlığı bilgisini artırmak için sistematik bir eğitimden sonra ağız-diş sağlığı konusunda öğrencilere de bilgi aktarıcı rolü üstlenebileceklerini bildirmişlerdir. Okul öğretmenleri, ortodontik tedaviye yönelik talebi etkileyen önemli faktörlerden biridir ve bu sebeple yeterli ortodontik farkındalığa sahip olmaları öğrenciler ve ebeveynleri yönlendirme, doğru ve zamanında bir tedavi olma şansını artırmada oldukça önemlidir (Ehizele ve ark., 2011). Rafighi ve ark. (2012), okul öğretmenlerinin ortodontik farkındalıklarını değerlendirdikleri çalışmalarında, katılımcıların çoğunun "ortodonti" kelimesinin anlamına doğru cevap vererek (%94,7) yüksek farkındalık gösterdiklerini bildirmişlerdir.

Bu çalışmada da ortodonti kelimesini daha önce duyma oranı %89,6 ve ortodontik tedavinin ne olduğunu bilme konusundaki farkındalık düzeyi ise %79,8 olarak bulunmuştur. Rafighi ve ark. (2012), öğretmenlerin çoğunun "ortodonti" kelimesinin anlamını bilmesine rağmen, ortodontik tedaviler, süreleri ve ortodontik tedavi için uygun yaş hakkında sadece yarısının yeterli bilgiye sahip olduğunu rapor etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu ortodontik tedavinin genç yaşlarda yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (Rafighi ve ark., 2012). Ayrıca öğretmenlerin çoğunun, ortodontik tedavinin en önemli dezavantajının maliyet olduğunu belirttikleri sonucuna varmışlardır (Rafighi ve ark., 2012). Buna ek olarak, eğer öğretmenler ortodontik tedavi masraflarının taksiti hakkında bilgi sahibi olmuş olsalardı veya sigorta şirketleri tedavi ücretlerinin bir kısmını ödemiş olsaydı, maliyetin artık tedaviyi önleyen en büyük etken olarak görülmeyeceği bildirilmiştir (Rafighi ve ark., 2012). Bu çalışmada da ortodontik tedavi için uygun yaş konusunda %35,2 farkındalık ve ortodontik tedavinin maliyeti konusunda %38,3 farkındalık tespit edilmiştir. Yine bu çalışmada diş hekimliği fakültelerinde erişkin hastalar için ortodontik tedavi ücretinin taksitle ödenebileceği konusundaki farkındalık düşük bulunmuştur (%14,5).

Maloklüzyonlu bireylere ortodontik tedavi uygulanmamış olmasının başlıca nedenlerinin hasta ve ebeveynlerin maloklüzyon hakkındaki bilgi eksiklikleri, kaynak yetersizliği, okur-yazarlık oranı ve sosyo-ekonomik durum olduğu belirtilmektedir (Anitha ve ark., 2010;

Ali Rafehi ve ark., 2012; Ogunjumi ve ark., 2014). Oshagh ve ark. ve Anderson ve ark. bireylerin ortodontik sorunlarına yönelik farkındalıklarının bilgi broşürleri ile arttırılabileceğini göstermiştir (Anderson ve ark., 2005; Oshagh ve ark., 2011). Awaisi ve ark., ortodontik tedavi talebini etkileyen sosyal bariyerleri değerlendirdikleri araştırmalarında tedaviyi tercih eden bireylerin çoğunluğunun sosyoekonomik statülerinin yüksek olduğu, düşük olanların çoğunluğunun ise tedaviyi tercih etmedikleri sonucuna varmışlardır (Awaisi ve ark., 2012). Bu çalışmada öğretmenlerin maddi durumları göz önüne alınmadan ortodontik farkındalıkları değerlendirilmiştir.

Ogunjumi ve ark., ortaokul öğretmenleri üzerinde ortodontik farkındalık ve bilgi düzeyini araştırdıkları çalışmalarında 30 yaş altı öğretmenlerin ortodontik farkındalıklarının daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir (Ogunjumi ve ark., 2014). Bu çalışmada ise yaşı 35 altında olan öğretmenlerde dişlere tel takıldıktan sonra sert gıdalar yenildiğinde braketlerin kopabileceğini bilme oranı, yaşı 35 ve üzeri olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır diğer ortodontik tedavi ile ilgili sorularda farklılık görülmemiştir. Yaşı 35'ten küçük olan öğretmenlerde dişlerde eğrilik ve yamukluk fark etme oranının, yaşı 35 ve üzeri olanlardan yüksek olması dikkat çekicidir.

Rastogi ve ark., erişkin bireylerde ortodontik tedavi farkındalığını araştırdıkları çalışmalarında, erişkin popülasyonun ortodontik tedavi gereksinimlerinin farkında olduğunu; gülümsemeyi iyileştirmek ve dişlerin düzeltilmesinin ortodontik tedavinin en etkili yönü olduğunu belirtmişlerdir (Rastogi ve ark., 2014). Bu çalışmada da ortodontik tedavi ihtiyacının en çok çapraşıklık sebebiyle gerektiği belirtilmiştir (%52,3). Mhatre ve ark., okul öğretmenlerinin ortodontik tedavi farkındalığını araştırdıkları çalışmalarında erkeklerin kadınlara göre ortodontik tedavi ile ilgili farkındalıklarının daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır (Mhatre ve ark., 2019). Bu çalışmada ise kadın öğretmenlerin ortodontik bilgi ve farkındalık düzeyleri erkek öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Mhatre ve ark., öğretmenlerin %56,3'ünün ortodontik tedavi sırasında dişlerin düzgün sıralanabilmesi için bazen diş çekilmesi

gerektiğinin farkında olmadığını bildirmişlerdir (Mhatre ve ark., 2019). Bu çalışmada ise ortodontik tedavi sırasında diş çekilmesi gerekliliği konusundaki farkındalık %68,4 olarak belirlendi. Mhatre ve ark., öğretmenlerin çoğunun yaş değerlendirmesinin ortodontik tedaviye başlamadan önce dikkate alınan önemli bir faktör olduğunu bildikleri belirtilmiştir (Mhatre ve ark., 2019). Bu çalışmada ise hangi yaşta ortodontik tedaviye başlanması gerektiği konusunda öğretmenlerin %35,2' si farkındalık gösterdi.

#### SONUÇ

Şehirler arasında ortodontik farkındalık açısından farklılıklar olmasının kültürel, toplumsal, ekonomik, popülasyon ve ortodontik hizmetlerin bulunabilirliği konusundaki değişkenlikten kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul öğretmenleri, ortodontik tedaviye yönelik talebi etkileyen önemli faktörlerden biridir ve bu sebeple yeterli ortodontik farkındalığa sahip olmaları öğrenciler ve ebeveynleri yönlendirme, doğru ve zamanında bir tedavi olma şansını arttırmada oldukça önemlidir. Öğretmenlerin bilgi düzeyi ve farkındalıklarını artırıcı hizmetlerin çoğaltılması ve öğretmenlerin ortodontik farkındalıkları konusunda daha farklı araştırmaların yapılması gerekmektedir.

#### Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur

#### KAYNAKLAR

- Adegbite K, Ogunbanjo B, Ajisafe O, Adeniyi A. Knowledge of orthodontics as a dental speciality: A preliminary survey among LASUCOM students. *Ann Med Health Sci Res* 2012;2:14-8.
- Ali Rafehi A, Moghaddam SF, Alizadeh M, Sharifzadeh H. Awareness of Orthodontic Treatments among School Teachers of Two Cities in Iran. *J Dent Res Dent Clin Dent Prospect* 2012;6(1):25-8.
- Anderson MA, Freer TJ. An orthodontic information package designed to increase patient awareness. *Aust Orthod J* 2005;21:11-8.
- Anitha G, Asiya B. *Adult Orthodontics IJDA*, 2010; 2: 96-99
- Annemieke B, Hoogstraten J, Andersen B. Expectations of treatment and satisfaction with dentofacial appearance in orthodontic patients. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2003;123:127-32.

- Awaisi ZH, Asad S, Mahmood A. Social Barriers towards Orthodontic Treatment Need. *Pak Oral Dent J* 2012;32:88-91.
- Barrieshi-Nusair K, Alomari Q, Said K; Dental health attitudes and behavior among dental students in Jordan. *Commun Dent Health*, 2006;23:147- 51.
- Dacosta ON. The prevalence of malocclusion among a population of northern Nigerian school children. *West African J Med* 1999;18:91-6.
- Ehizele A, Chiwuzie J, Ofili A. Oral health knowledge, attitude and practices among Nigerian primary school teachers. *Int J Dent Hyg* 2011;9:254-60.
- Haynes S. Trends in the numbers of active and discontinued orthodontic treatments in the General Dental Service. *Br J Orthod* 1991;18:9-14.
- Kerosuo H, Abdulkarim E, Kerosuo E. Subjective need and orthodontic treatment experience in a Middle East country providing free orthodontic services: A questionnaire survey. *Angle Orthod* 2002;72:565-70.
- Kerosuo H, Kerosuo E, Niemi M, Simola H. The need for treatment and satisfaction with dental appearance among young Finnish adults with and without a history of orthodontic treatment. *J Orofac Orthop* 2000;61:330-40.
- Mhatre AH, Mane P, Mathew KR, Ganigar CR, Pawar R, Phaphe S, Yusuf Ahammed AR. Awareness of orthodontic treatment among school teachers in Karad Taluka. *Ind J Dent Res* 2019;30:363-7.
- Muqtadir Quadri SM, Thilagrani PR, Ashok KD, Jaiprakash M, Anil A. Awareness towards orthodontic treatment in Central Indian school children. *Sch J Dent Sci* 2015;2:45-8.
- Nobile CG, Pavia M, Fortunato L, Angelillo IF; Prevalence and factors related to malocclusion and orthodontic treatment need in children and adolescents in Italy. *Eur J Pub Health* 2007;17:637-41.
- Ogunjumi MM, Oshomiji VO, Otuyemi OD. The awareness and knowledge of secondary school teachers on malocclusion and orthodontic treatment in Southwest Nigeria. *West Afr J Orthod* 2014;3:2:22-7.
- Oshagh M, Danaei SM, Ghahremani Y, Pajuhi N, Boushehri SG. Impact of an educational leaflet on parents' knowledge and awareness of children's orthodontic problems in Shiraz. *East Mediterr Health J* 2011;17:121-5.
- Pratelli P, Gelbier S, Gibbons DE. Parental perceptions and attitudes on orthodontic care. *Br J Orthod* 1998;25:41-6.
- Proffit WR, Fields HW, Moray LJ. Prevalence of malocclusion and orthodontic treatment need in the United States: estimates from the NHANES III survey. *Int J Adult Orthod Orthognath Surg* 1998;13:97-106.
- Rafighi A, Foroughi Moghaddam S, Alizadeh M, Sharifzadeh H. Awareness of orthodontic treatments among school teachers of two cities in Iran. *J Dent Res Dent Clin Dent Prospects* 2012;6(1):25-8.
- Rastogi S, Jatti RS, Keluskar KM. Assessment of awareness and social perceptions of orthodontic treatment needs in adult age group: a questionnaire study. *J Oral Health Comm Dent* 2014;8(2)95-100.
- Salonen L, Mohlin B, Gotzlinger B, Hellden L. Need and demand for orthodontic treatment in an adult Swedish population. *Eur J Orthod* 1992;14:3:59-68.
- Shaw WC, O'Brien KD, Richmond S. Quality control in orthodontics: factors influencing the receipt of orthodontic treatment. *Br Dent J* 1991;19:66-8.
- Shaw WC. Factors influencing the desire for orthodontic treatment. *Eur J Orthod* 1981;3:151-62.
- Siddegowda R, Rani MS. An epidemiological survey on awareness towards orthodontic treatment in South Indian school children. *Open J Dent Oral Med* 2013;1:5-8.
- Wright FA. Children's perception of vulnerability to illness and dental disease. *Community Dent Oral Epidemiol* 1982;10:29-32.
- Zakirulla M, Almubarak H, Fageeh SN, Alghothimi AA, Algahtani SK, Algahtani FM et al. Awareness and behavior related to orthodontic treatment among school children in Aseer region, Kingdom of Saudi Arabia. *Open J Stomatol* 2019;9:87-94.